

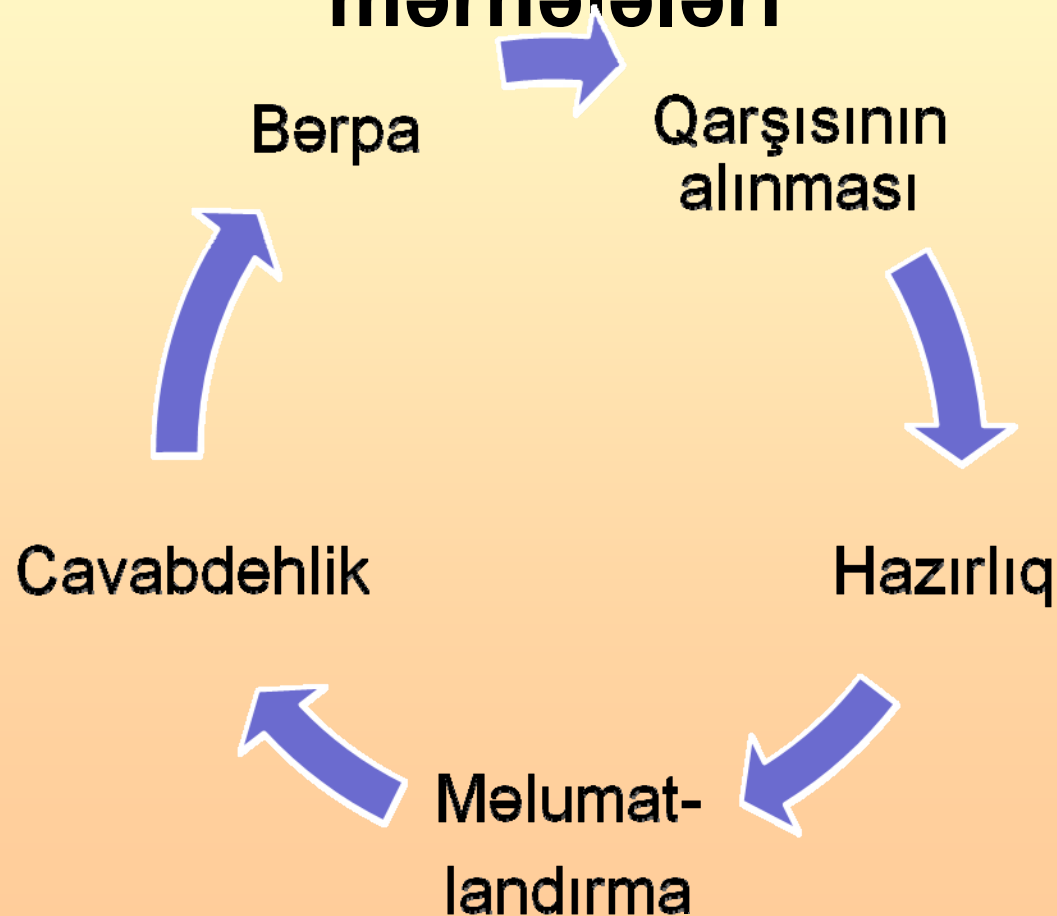
***Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyən edilməsinə dair
Təlim
27-28 Oktyabr 2010, Bakı***

***Konvensiyanın Əlavəs I-i və
SEVESO II Direktivi
eyni məqsəd üçün uyğunlaşdırılmış
yanaşmalar***

*Suzana Milutinović
Ətraf Mühit və Ərazi Planlaşdırılması Nazirliyi
Srbija Respublikası*

Kimyəvi qəzalar

Kimyəvi qəzanın idarəetmə tsiklinin mərhələləri

Qarşısını almaq

- ❑ Kimyəvi qəzaların nəticələrinə qarşı müdafiənin birinci xətti, qəzanın baş verməsinin **qarşısını almaq** və əgər baş veribsə təsiri azaltmaqdır.
- ❑ **Qarşısını almaq**- kimyəvi qəzaların baş vermə ehtimalını və əgər baş verərsə şiddətini azaltmaqdır.

Qarşısını almaq

- ❑ Hökumətlər üçün qəzaların müvafiq qaydada qarşısının alınmasını təmin etməyin əsas vasitələri:
 - Beynəlxalq razılaşmaların həyata keçirilməsi,
 - Milli qanunvericiliyə tətbiq edilməli beynəlxalq razılaşmaların və normalrın tam effektiv olması.

BEYNƏLXALQ QAYDALAR

□ Qlobal razılaşmalar

- Kimyəvi Maddələrin Təhlükəsiz İstifadəsi üçün Strateji Yanaşma (SAICM)
- Əsas Sənaye Qəzalarının Qarşısının alınması haqqında ILO Konvensiyası 174
- Təhlükəli Yüklərin Daşınmasına dair BMT-in Məsləhətləri
- Kimyəvi Maddələrin Təsnifatı və Markalanması üçün Beynəlxalq Uyğunlaşdırılmış Sistem (GHS)

□ Regional razılaşmalar

- Sənaye Qəzalarının Transsərhəd Təsiri Haqqında BMT AİK-ın Konvensiyası
- Seveso II Direktivi
- Təhlükəli maddələrin təsnifatı, qablaşdırılması və markalanması ilə əlaqədar qanunların, qaydaların və inzibati maddələrin yaxınlaşmasına dair 27 iyun 1967-ci il tarixli Şura Direktivi 67/548/EEC
- Təhlükəli preparatların təsnifatı, qablaşdırılması və markalanması ilə əlaqədar Üzv Ölkələrin qanunlarının, qaydalarının və inzibati maddələrin yaxınlaşmasına dair 31 may 1999-cu il tarixli Avropa Parlamentinin və Şurasının Direktivi 1999/45/EC.

- Kimyəvi Maddələrin Qeydiyyatı, Qiymətləndirilməsi, İcazə və Qadağası (REACH) ilə əlaqədar Avropa Parlamentinin və Şurasının 18 dekabr 2006-cı il tarixli Qaydası (EC) No [1907/2006](#)
- Maddə və qarışıqların təsnifatı, qablaşdırılması və markalanması haqqında Avropa Parlamentinin və Şurasının 16 dekabr 2008-cı il tarixli Qaydası (EC) No [1272/2008](#)

BMT AİK-ın Sənaye Qəzalarının Transsərhəd Təsiri haqqında Konvensiyası

- ❑ Transsərhəd təsire səbəb ola biləcək Təhlükəli fəaliyyət növlərinin olduğu yerlərdə sənaye qəzalarının qarşısını almaq, qəzalara hazırlıq və cavabdehlik üçün tətbiq edilir.
- ❑ Sənaye qəzalarının mümkün qədər qarşısını almaqla, onların baş vermə tezliyini, şiddətini və təsirini azaltmaqla əhalinin və ətraf mühitin mühafizəsinə yönəldilmişdir.

Avropa Birliyinin SEVESO II DİREKTİVİ

- ❑ Qəzaların qarşısını almaq üçün çərçivə yaratmaqla SQTT Konvensiyasını AB qanunvericiliyinə (AB Tərəfdir) ötürür.
- ❑ Seveso II Direktivi ilk növbədə təhlükəli maddələr daxil olmaqla əsas qəzaların qarşısını almağa və ikinci növbədə qəzalar baş verərkən insan və ətraf mühitə təsiri azaltmağa yönəldilmişdir.

Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyən edilməsi

- ❑ Qəzaların qarşısının alınması tədbirləri üçün təhlükəli fəaliyyətlər müəyyən edilməlidir.
- ❑ Təhlükəli fəaliyyətləri həyata keçirən şəxs (operator) bu fəaliyyətlər barədə müvafiq icra orqanlarını məlumatlandırmağı tələb edən qanunvericilik .
- ❑ Qanunvericilik təhlükəli sahələri müəyyən etmək üçün kriterialar qoymalıdır.
- ❑ Bu kriterialar təhlükəli maddələrin növünə və həcminə, həmçinin onların insan səhətinə və ətraf mühitə zərər vermə potensialına əsaslanmalıdır.

Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyən edilməsi

- ❑ Eyni məqsəd üçün – Konvensiyanın Əlavə I-i və Seveso II Direktivinin Əlavə I-i, maddə və kriteriaları müəyyən edir.
- ❑ Konvensiyanın Əlavə I-i və Seveso II Direktivinin Əlavə I-i təhlükəli maddələrin adını, kateqoriyalarını və təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyən edilməsi məqsədilə miqdarını əhatə edir.

Konvensiya, Əlavə 1-in Strukturu

**I Hissə – Konkret olaraq II Hissədə
göstərilməyən maddələrin və
preparatların kateqoriyaları**

II Hissə – Konkret maddələr

Konkret maddələr –
Yüksək narahatlıq doğuran maddələr /TDI,
Metil izosianit, Fosgen, Xlor/
Geniş istifadə edilən maddələr /Ammonium nitrat,
MNQ, Neft məhsulları/

SEVESO II Direktivi, Əlavə 1-in Strukturu

I Hissə – Konkret maddələr

**II Hissə – Konkret olaraq I Hissədə
göstərilməyən maddələrin və
preparatların kateqoriyaları**

Ümumi toksikologi,
fiziki-kimyəvi və ya ekotoksikoloji
xüsusiyyətlərə, Xarakterik son həddlər–
LD50, LC50, EC50, Alışma temperaturu vəs.
əsaslanan konkret olaraq göstərilməyən
maddələrin və preparatların təsnifatı

I Hissə – Konkret olaraq II Hissədə göstərilməyən maddələrin və preparatların kateqoriyaları (Konvensiya, Əlavəs I)

Kateqoriya	Son hədd (tonla)
1. Tezalışan (qeyd 2)	50 000
2a. Yüksək alışqan (qeyd 3a və b)	200
2b. Yüksək alışqan (qeyd 3c)	50 000
3. Hədsiz alışqan (qeyd 4)	50
4. Toksik (qeyd 5)	200
5. Çox toksik (qeyd 6)	20
6. Oksidləşdirici (qeyd 7)	200
7a. Partlayan, burada maddə, preparat, və ya müddəə GHS təsnifatının 1.4 Bölməsinə düşür (qeyd 8)	200
7b. Partlayan, burada maddə, preparat, və ya müddəə GHS təsnifatının 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 or 1.6 Bölməsinə düşür (qeyd 8)	50
8a. Ətraf mühit üçün təhlükəli – “Suda yaşayan orqanizimlər üçün toksiki” (qeyd 9)	500
8b. Ətraf mühit üçün təhlükəli – “Suda yaşaya orqanizimlər üçün çox toksiki” (qeyd 10)	200

Hissə 2 – Konkret olaraq Hissə 1-də göstərilməyən maddə və preparatların kateqoriyaları (SEVESO II Direktivi, Əlavəs I)

Sütun 1	Sütun 2	Sütun 3
Təhlükəli maddələrin kateqoriyaları	Maddə.3(4)-də verildiyi kimi təhlükəli maddələrin son hədd miqdarları (ton), Aşağıdakıları tətbiq etmək üçün:	
	maddə 6 və 7	maddə 9
1. Çox toksik	5	20
2. Toksik	50	200
3. Oksidləşdirici	50	200
4. Partlayan (qeyd 2) burada maddə, preparat və ya müddəa UN/ADR -in 1.4 bölməsinə düşür	50	200
5. Explosive (see note 2) Burada maddə, preparat və ya müddəa UN/ADR-in 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 və ya 1.6 bölməsinə və ya R2 / R3 risk qrupuna düşür	10	50

Sütun 1	Sütun 2	Sütun 3
Təhlükəli maddələrin kateqoriyaları	maddə.3(4)-də verildiyi kimi təhlükəli maddələrin son hədd miqdarları (ton), Aşağıdakıları tətbiq etmək üçün:	
	maddə 6 və 7	maddə 9
6. Tezalıqan (burada maddə və ya preparat 3a qeydində verilən tərifə uyğun olur)	5 000	50 000
7a. Yüksək alışqan (burada maddə və ya preparat 3b 1 qeydində verilən tərifə uyğun olur)	50	200
7b. Tezalıqan maye (burada maddə və ya preparat 3b 2 qeydində verilən tərifə uyğun olur)	5 000	50 000
8. Hədsiz alışqan (burada maddə və ya preparat 3c qeydində verilən tərifə uyğun olur)	10	50

Sütun 1	Sütun 2	Sütun 3
<p style="text-align: center;">Təhlükəli maddələrin kateqoriyaları</p>	<p>maddə.3(4)-də verildiyi kimi təhlükəli maddələrin son hədd miqdarları (ton),</p> <p>Aşağıdakıları tətbiq etmək üçün:</p>	
	<p>maddə 6 və 7</p>	<p>maddə 9</p>
<p>9. Ətraf mühit üçün təhlükəli risk qrupu:</p> <p>i) R50: suda yaşayan orqanizimlər üçün çox toksik (R50/R53 daxil olmaqla)</p> <p>ii) R51/R53: suda yaşayan orqanizimlər üçün toksik; su mühitində uzun müddətli çox pis təsirlərə səbəb ola bilər</p>	<p>100</p> <p>200</p>	<p>200</p> <p>500</p>
<p>10. Yuxarıda risk qruplarında əhatə olunmayan hər hansı təsnifat:</p> <p>i) R14: su ilə dəhşətli reaksiyaya girir (R14/R15 daxil olmaqla)</p> <p>ii) R29: su ilə təmasda, toksik qaz ayrılır</p>	<p>100</p> <p>50</p>	<p>500</p> <p>200</p>

II Hissə – Maddələrin Siyahısı (Konvensiya, Əlavə 1)

Maddə	Son hədd(Tonla)
1. Ammonium nitrat (qeyd 11,12,13,14)	10.000/5.000/2.500/50
2. Potassium nitrat (qeyd 15,16)	10.000/5.000
3. Xlor	25
4. Etilen oksidi	50
5. Hidrogen	50
6. Tluon diizosianid	100
7. Kükürd üç oksid	75
8. Qurğuşunun alkiləri	50
9. Fosgen	0,75
10. Metilizosionat	0,15
11. Hədsiz alışqan maye qaz (MNQ daxil olmaqla) və təbii qaz	200
12. Neft məhsulları: benzin və nafta; kerosin (həmçinin reaktiv yanacaq); qazoil (həmçinin diezel yanacağı, ev qızdırıcı yağlar və qazoil qarışıqlı axımlar)	25.000

Hissə 1 – Maddələrin siyahısı (SEVESO II Direktivi, Əlavə 1)

Sütun 1	Sütun 2	Sütun 3
Təhlükəli maddələrin təsnifatı	maddə.3(4)-də verildiyi kimi təhlükəli maddələrin son hədd miqdarları (ton), Aşağıdakıları tətbiq etmək üçün:	
	maddə 6 və 7	maddə 9
Ammonium nitrat (bax qeyd 1)	5 000	10 000
Ammonium nitrat (bax qeyd 2)	1 250	5 000
Ammonium nitrat (bax qeyd 3)	350	2 500
Ammonium nitrat (bax qeyd 4)	10	50
Potassium nitrat (bax qeyd 5)	5 000	10 000
Potassium nitrat (bax qeyd 6)	1 250	5 000
Bromin	20	100
Xlor	10	25
Hidrogen	5	50

Sütun 1	Sütun 2	Sütun 3
Təhlükəli maddələrin təsnifatı	maddə.3(4)-də verildiyi kimi təhlükəli maddələrin son hədd miqdarı (ton), Aşağıdakıları tətbiq etmək üçün:	
	maddə 6 və 7	maddə 9
Qurğuşunun alkülləri	5	50
Maye hədsiz alışqan qazlar (həmçinin MNQ) və təbii qaz	50	200
Etilen oksidi	5	50
Metilzosionid		0,15
Tluon diisosianit	10	100
Carbon dixloride (fosgen)	0,3	0,75
Kükürd üç oksid	15	75
Neft məhsulları: a)Qazolin və nafta, b)kerosin (həmçinin reaktiv yanacaq), c)qazoil (həmçinin dizel yanacağı, ev qızdırıcı	2 500	25 000

Təhlükəli maddələr üçün son hədd miqdarlarının müəyyən edilməsi

Konvensiya Əlavə 1

SEVESO II Direktivi Əlavə 1

Konkret maddələr üçün

Əlavə 1 Hissə 2-də aşağı hədd

Qarışıqlar və preparatlar – daha ekvivalent xüsusiyyət və **transsərhəd təsir** göstərdikdə saf maddə kimi rəftar edilir

Konkret maddələr üçün

Əlavə 1 Hissə 1-in Sütun 2 və 3-də aşağı hədd

Əgər preparatlarda

Nə qədər ki, preparat təhlükəli xüsusiyyətə malikdir saf maddə hesab edilir

Əlavə 1 Hissə 2-də konkret siyahısı verilməyən maddə və preparatların təsnifatı üçün

Əlavə 1-in Hissə 1-də aşağı hədd

Əlavə 1 Hissə 1-də konkret siyahısı verilməyən maddə və preparatların təsnifatı üçün

Əlavə 1 Hissə 1-in Sütun 2 və 3-də aşağı hədd

Çox növlü təsnifatdırsa – ən aşağı hədd
Qarışıqdırsa

Nə qədər ki, qarışıq təhlükəli xüsusiyyətə malikdir

Konvensiya Əlavə 1

II Hissədə siyahısı verilən, həmçinin I Hissədəki təsnifata düşən maddə və preparatlar, II Hissədə müəyyən edilən son hədd miqdarından istifadə edilməlidir

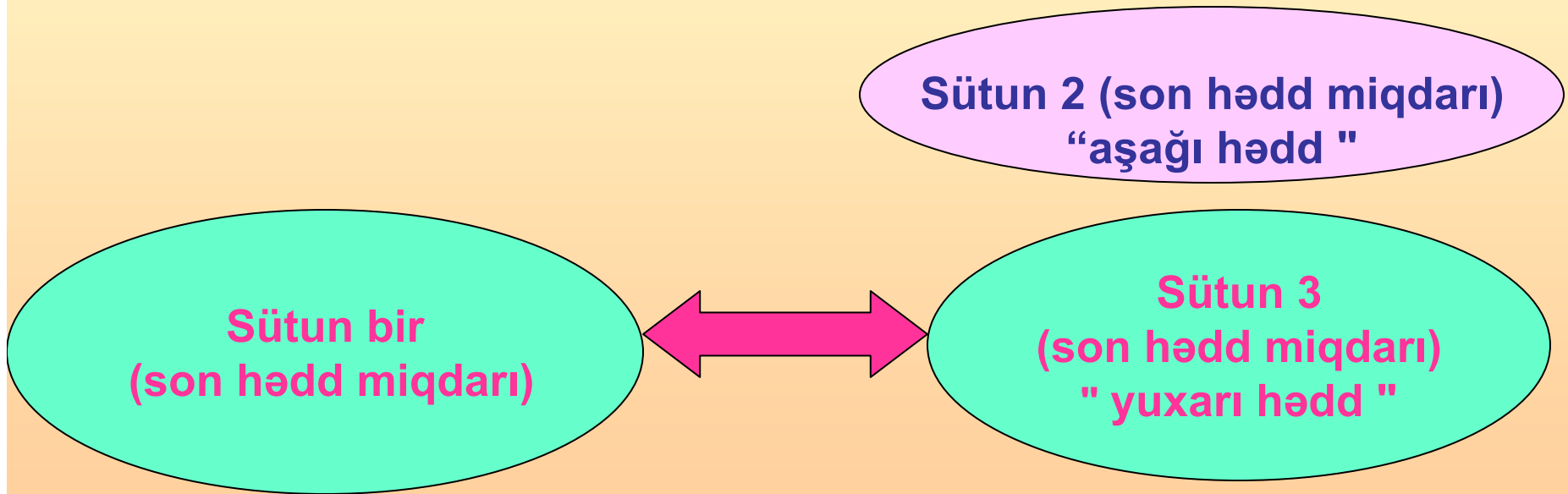
SEVESO II Direktivi Əlavə 1

I Hissədə sadalanan, həmçinin II Hissədəki təsnifata düşən maddə və maddələr qrupu, I Hissədə müəyyən edilən son hədd miqdarı istifadə edilməlidir

Son hədd miqdarı

**Konvensiyası
Əlavə I**

**SEVESO II Direktivi
Əlavəs I**

Konvensiyanın Əlavə I –də I Hissə və II Hissə –dəki son hədd miqdarları SEVESO II Direktivinin I Əlavəsinin Hissə 1-in Sütun 3 (müəyyən edilmiş yuxarı həd) və Hissə 2 –dəki müvafiq son hədd miqdarına uyğundur

Ehtiyat

- ❑ Cəmiyyətin Konvensiyanın Əlavə I-də I Hissədə qeyd olunan No 4, 5 and 6-ın son hədd miqdarları müvafiq olaraq bromin üçün (çox toksik maddə) 100 ton, metanol üçün (toksik maddə) 5000 ton və oksigen üçün (oksidləşdirici maddə) 2000 ton götürmək hüququ vardır.

İzzahat – İstiqamətləndirici meyarlar

- Tezalıqan maye
- Yüksük alışqan maye
- Hədsiz alışqan qazlar və mayələr
- Partlayan

Hər iki əlavədə eyni

- Toksik
- Çox toksik
- Oksidləşdirici
- Ətraf mühit üçün təhlükəli

Konvensiya, Əlavə I

- Ammonium nitrat – 4 qeyd
- Potassium nitrate – 2 qeyd

Hər iki əlavədə eyni

Nəticə

- Konvensiyada bir hədd yanaşmasından istifadə edilir, bu da bu mənaya gəlir ki, hər bir adıçəkilən maddə və preparatların ümümləşmiş təsnifatı üçün Konvensiyanın Əlavə I, Hissə I və II –də bir hədd- yuxarı hədd qeyd olunur.
- Seveso II Direktivi iki hədd yanaşmasından istifadə edilir, bu da bu mənaya gəlir ki, hər bir adıçəkilən maddə və preparatların ümümləşmiş təsnifatı üçün Direktivin Əlavə I, Hissə 1 və 2 –də iki hədd- yuxarı və aşağı həddlər qeyd olunur.
- 23 mart 1998-ci il tarixli 98/685/EC Şura Qərarına əsasən, AB üzv ölkələr üçün 9 dekabr 1996-cı il tarixli 96/82/EC Şura Direktivinin 9-cu maddəsi (SevesoII) tərəfindən əhatə etdilər bütün göstəricilər, yəni yüksək hədd göstəricilər, Konvensiya ilə əlaqədə maddə və həcm kriteriyalarını əhatə edəcəkdir.
- **Eyni məqsəd üçün iki uyğunlaşdırılmış yanaşma –Təhlükəli fəaliyyət növlərinin müəyyən edilməsi.**

***Diqqətininzə
görə təşəkkür
edirəm!***

